

Małgorzata Gasz^{*}

UWARUNKOWANIA STABILNOŚCI EUROPEJSKIEGO SEKTORA FINANSOWEGO

1. WSTĘP

Stabilność sektora finansowego, a w jego ramach sektora bankowego, warunkuje sprawne realizowanie szeregu istotnych funkcji, jakie pełni on we współczesnej gospodarce. Kryzys z 2007 r. uwydatnił negatywne skutki braku stabilności na europejskim i światowym rynku finansowym: spadek zaufania do całego sektora, ograniczenie akcji kredytowej oraz długotrwałe problemy w obszarze finansów publicznych (nacionalizacja prywatnych długów i przeniesienie ich do budżetów państw spowodowały w wielu krajach długotrwały wzrost zadłużenia publicznego). Nieadekwatne do skali przemian rynku finansowego (zwłaszcza integracji na poziomie ponadnarodowym) oraz nieefektywne rozwiązania w zakresie regulacji i nadzoru tego sektora stosowane w okresie przed kryzysem z 2007 r. sprawiły, iż koniecznym stało się podjęcie działań zmierzających do wypracowania nowych rozwiązań wspierających stabilność sektora finansowego w dłuższym horyzoncie czasu, umożliwiających identyfikację i szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia oraz wzmocnienie nadzoru finansowego w skali krajowej, europejskiej i międzynarodowej. Jak wynika z analizy literatury przedmiotu powstanie ponadnarodowego regulatora globalnych rynków finansowych ogranicza dziś znaczna różnorodność interesów poszczególnych państw, międzynarodowych instytucji finansowych i korporacji transnarodowych oraz niechęć prywatnego rynku finansowego do respektowania nadzoru w wymiarze międzynarodowym, wynikająca z poczucia ograniczania wolności rynkowej. Charakter dotychczasowych działań w tym obszarze bardziej służy wspieraniu prawidłowego funkcjonowania krajowych oraz regionalnych systemów finansowych. Osiągnięcie satysfakcjonujących efektów w sferze skutecznej regulacji europejskiego rynku bankowego utrudnia obecnie niestabilna koniunktura gospodarcza w krajach UE oraz trudności z zarządzaniem finan-

^{*} Dr, adiunkt, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

sami publicznymi. Celem artykułu jest weryfikacja hipotezy, iż mnogość nowych regulacji oraz instytucji nadzorczych o różnej skali oddziaływania ograniczać może tempo i skuteczność stabilizowania europejskiego sektora bankowego. W artykule wykorzystano metodę analizy opisowej. Dokonano charakterystyki działań w obszarze funkcjonowania sektora bankowego podjętych w reakcji na kryzys z 2007 r. oraz uwarunkowań stabilności sektora bankowego. W dalszej części artykułu dokonano przeglądu najważniejszych inicjatyw służących budowaniu długookresowej stabilności na europejskim rynku finansowym.

2. STABILNOŚĆ SEKTORA FINANSOWEGO

Efektem ostatniego kryzysu na rynkach finansowych stała się publiczna dyskusja dotycząca skuteczności działania instytucji nadzorczych i wpływu regulacji na stabilność finansową sektora bankowego oraz całego sektora finansowego, stanowiącą niezbędny element skutecznej polityki regulacyjnej i nadzorczej. W literaturze przedmiotu stabilność finansowa jest rozumiana jako stan dynamicznej i trwałej równowagi na powiązanych ze sobą rynkach finansowych [Solarz 2001: 195]. Według definicji NBP stabilność systemu finansowego to *stan, w którym system ten może realizować swoje funkcje w sposób ciągły i efektywny, nawet w przypadku wystąpienia nieoczekiwanych i niekorzystnych zaburzeń o znaczącej skali* [NBP 2013: 3]. Mając na uwadze negatywne skutki, jakie ostatni kryzys finansowy wywołał w realnej sferze gospodarki należy stwierdzić, że stabilność systemu finansowego a w szczególności sektora bankowego, powinna być traktowana przez rządy i instytucje nadzorcze jako swoiste dobro publiczne. Istotną rolę w utrzymaniu stabilności systemu finansowego powinna odgrywać efektywna sieć bezpieczeństwa finansowego (*safety net*) stanowiąca zespół rozwiązań instytucjonalnych i regulacji mających na celu tworzenie warunków dla bezpiecznego funkcjonowania tego systemu i realizowania jego funkcji oraz ochronę przed destabilizacją zarówno w wymiarze lokalnym, jak i międzynarodowym. Sieć tworzą rządy poszczególnych państw, banki centralne, instytucje odpowiedzialne za nadzór nad rynkiem finansowym oraz instytucje gwarantujące wypłatę zdeponowanych w bankach środków pieniężnych. Sieć bezpieczeństwa finansowego powinna uwzględniać w swej konstrukcji mechanizm zabezpieczający dla rządu lub inną formę zabezpieczenia, której celem będzie utrzymanie stabilności sektora bankowego [Alińska 2013].

Istotą reformy dotychczasowego modelu działania instytucji nadzorczych stało się zapewnienie stabilności globalnym systemom finansowym i przywrócenie zaufania do instytucji sektora finansowego oraz wypracowanie nowych rozwiązań regulacyjnych wspierających proces konstytuowania nowego ładu instytucjonalnego, który będzie w stanie zapewnić ochronę interesów obywateli

oraz państw. Brak stabilności systemu finansowego może być czynnikiem ograniczającym skuteczne prowadzenie polityki pieniężnej oraz stanowić realną przeszkodę w realizacji zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Pożądanym jest zatem, by konstrukcja systemów finansowych tak na poziomie krajowym, regionalnym, jak i światowym mogła wspierać w sposób trwały wzmacnianie stabilności finansowej [Olbrych 2009: 150]. Na przestrzeni ostatnich lat rosnące ryzyko utraty stabilności przez system finansowy to efekt wzrostu międzynarodowej ekspansji instytucji finansowych, rozwoju nieregulowanego rynku finansowego dopuszczającego stosowanie ryzykownych instrumentów finansowych o ograniczonej transparentności, możliwości szybkiej realizacji inwestycji na rynkach międzynarodowych, wzrostu wartości krótkoterminowego kapitału portfelowego oraz zniesienia kontroli przepływu kapitału, co sprzyjało znacznym przepływom kapitału spekulacyjnego [Kaczmarek 2009: 49]. Najważniejsze źródła niestabilności stanowiły: rosnące ryzyko finansowe i operacyjne, ryzyko infrastrukturalne, ryzyko nadmiernej koncentracji działalności, ryzyko zarażenia oraz ryzyko utraty zaufania do systemu [Mikita 2009: 170].

3. DZIAŁANIA NA RZECZ POPRAWY STABILNOŚCI EUROPEJSKIEGO SEKTORA FINANSOWEGO W NASTĘPSTWIE KRYZYSU Z 2007 R.

Niska efektywność doraźnych działań interwencyjnych podejmowanych przez banki centralne w reakcji na kryzys z 2007 r. (eliminowanie ryzyka niewypłacalności banków poprzez działania zorientowane na podtrzymanie płynności na rynkach finansowych i zastosowanie gwarancji spłaty zobowiązań banków) sprawiła, iż koniecznym stało się opracowanie i wdrożenie bardziej kompleksowych projektów ratunkowych dotyczących całego systemu finansowego. W perspektywie krótkookresowej proces przywracania stabilności europejskiego sektora bankowego wspierany był dzięki inicjatywom rządów, krajowych banków centralnych oraz nadzwyczajnym inicjatywom Europejskiego Banku Centralnego (EBC). Obok bezpośredniego wsparcia finansowego w formie pomocy publicznej skierowanej do zagrożonych upadłością banków, podejmowane działania odnosiły się w szczególności do rynków instrumentów pochodnych, zarządzania kryzysowego w sektorze bankowym, zmian w systemie gwarantowania depozytów klientów banków, obniżek stóp procentowych, ustanowienia nowych wymogów płynnościowych i kapitałowych dla banków, limitów koncentracji, zasad szacowania ryzyka oraz ekspozycji kredytowej. W okresie pomiędzy 2008 r. a 2011 r. Komisja Europejska zatwierdziła pomoc publiczną dla instytucji finansowych o wartości około 4 650 mld euro (z czego wykorzystano około 1 600 mld euro), przeznaczoną na gwarancje i środki zwiększające płynność, dokapitalizowanie banków i aktywa o obniżonej jakości [European Commission 2011]. Prowadzona przez narodowe banki centralne ekspansywna polityka pie-

nieżna, jak również podejmowanie niestandardowych działań na rynkach finansowych (m. in. interwencje EBC na rynku obligacji skarbowych w ramach programu *Outright Monetary Transactions*), przyczyniły się w znacznym stopniu do zniwelowania napięć na tych rynkach. Dzięki tym działaniom w krótkim okresie udało się zapobiec masowemu odpływowi kapitału z sektora bankowego oraz przywrócić płynność zagrożonym instytucjom, jak również częściowo odbudować zaufanie do instytucji finansowych. Implementacja nowych regulacji przyczyniła się do ograniczenia tzw. ryzyka systemowego oraz zwiększenia transparentności i wzrostu odpowiedzialności w systemie bankowym [Nawrot 2009: 131–137]. Dalsze działania powinny opierać się na przyjęciu rozwiązań zwiększających odpowiedzialność podmiotów sektora prywatnego za decyzje podejmowane w sferze inwestycji, emisji i publikowania informacji oraz umożliwiających koordynację działań instytucji nadzoru nad systemem finansowym i bankowym [Kurnicki 2012: 222].

By uniknąć w przyszłości wysokich kosztów fiskalnych i społecznych towarzyszących upadłości banków, na forum UE podjęto szereg inicjatyw mających na celu wypracowanie nowego, bardziej efektywnego, modelu funkcjonowania sektora finansowego ze sprawnie działającym mechanizmem nadzoru nad instytucjami finansowymi oraz rozwiązań w zakresie budowy konkurencyjnego sektora bankowego. Po okresie, w którym udało się ocalić przed upadłością część zagrożonych banków, w orbicie zainteresowania rządów, banków centralnych oraz instytucji nadzorczych znalazły się działania służące wspieraniu długotrwałej wypłacalności oraz stabilności systemu finansowego. Kryzys uwypuklił bowiem fakt, iż rozwój rynku finansowego wyprzedza proces dostosowywania sieci bezpieczeństwa finansowego do nowych warunków i wyzwań rynkowych [Alińska 2011]. W niektórych państwach UE kryzysowi bankowemu towarzyszy dłuższy, niż oczekiwano, kryzys w sferze finansów publicznych oraz obawy dotyczące wypłacalności krajów i instytucji finansowych. Czynnikiem ryzyka jest również, mające swoje źródło w bańce spekulacyjnej na rynku nieruchomości w okresie sprzed kryzysu, nadmierne zadłużenie sektora prywatnego.

Na rynku bankowym Unii Europejskiej do najistotniejszych nowych rozwiązań zaliczyć należy utworzenie Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego (ESNF), który rozpoczął działalność w styczniu 2011 r. oraz projekt unii bankowej. Istotą ESNF jest zapewnienie właściwego funkcjonowania sektora finansowego w drodze utrzymania stabilności finansowej i zaufania publicznego do systemu finansowego jako całości, zapewnienie adekwatnego poziomu ochrony konsumentom usług finansowych, koordynację działań krajowych instytucji nadzorujących w odniesieniu do transgranicznych grup finansowych oraz wykonywanie niektórych funkcji regulacyjnych i nadzorczych. Powstaniu ESNF towarzyszyło powołanie Europejskiego Urzędu Nadzoru (*European Supervisory Authorities* – ESA), zajmującego się nadzorem ostrożnościowym w wymiarze mikro oraz Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (ESRB) prowa-

dzącej działania w makro skali. ESRB odpowiedzialna jest za identyfikację i analizę ryzyk systemowych związanych z funkcjonowaniem rynków finansowych oraz prowadzenie polityki dla całego obszaru UE. Może również wydawać ostrzeżenia w zakresie zidentyfikowanych ryzyk oraz rekomendacje w kwestii działań mitygujących, nie ma jednakże uprawnień do wydawania wiążących decyzji ani podejmowania samodzielnych działań o charakterze władczym [Trzcńska 2013: 26–27]. Istotą drugiego z omawianych rozwiązań (unia bankowa), jest objęcie wspólnym nadzorem banków strefy euro, umieszczenie funkcji nadzorczych w strukturach EBC oraz stworzenie wspólnego systemu gwarancji depozytów. Jest to projekt długoterminowy, obejmujący w swej konstrukcji: jednolity mechanizm nadzoru (*Single Supervisory Mechanism* – SSM), odpowiedzialny za realizację regulacji bankowych, plan rezolucyjny (*Banking Recovery and Resolution Plan* – BRRP), którego celem ma być opracowywanie projektów restrukturyzacji, kontrolowanej upadłości banków i gwarantowanie im dopływu kapitału w sytuacjach kryzysowych a także system gwarantowania depozytów (*Deposit Guarantee Scheme* – DGS), mający szczególne znaczenie w sytuacji ograniczania zjawiska ucieczki kapitału do państw, które cechuje mniejszy stopień nadzoru. Istotą funduszu rezolucyjnego (*Resolution Fund*) ma być prowadzenie działalności naprawczej oraz kontrolowanej likwidacji banków. Fundusz zobligowany będzie do pozyskania odpowiednich środków umożliwiających przeprowadzenie w sposób kontrolowany postępowania upadłościowego, głównie w drodze sfinansowania kosztów postępowania naprawczego. Zasilany miałby być środkami banków przy jednoczesnej możliwości zwiększenia jego wartości drogą podatków nałożonych na banki. Nie przewiduje się, by środki z tego funduszu przeznaczone były na ratowanie banków przed niewypłacalnością, chodzi raczej o zapewnienie podatnikom pochodzącym ze strefy euro ochrony przed rekaptalizacją zagrożonych upadkiem banków [Hryckiewicz i Pałowska 2013: 18]. Zadanie bezpośredniego dokaptalizowania banków przewiduje formuła Europejskiego Mechanizmu Stabilności (EMS), który docelowo pełnić będzie rolę mechanizmu zabezpieczającego jednolity mechanizm restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji (jak dotąd nie określono jeszcze, w jakim zakresie owo dokaptalizowanie miałyby się odbywać) [Trzcńska 2013: 56].

4. PERSPEKTYWY DŁUGOTERMINOWEJ STABILNOŚCI EUROPEJSKIEGO SEKTORA FINANSOWEGO

Dylematy dotyczące europejskich instrumentów dofinansowujących banki wpisują się w szerszy kontekst dyskusji toczących się wokół kryzysu strefy euro, w szczególności kwestii dystrybucji kosztów kryzysu między poszczególnymi państwami członkowskimi. Oś sporu stanowi kwestia wielkości zaangażowania

finansowego najbardziej znaczących politycznie i gospodarczo państw strefy euro. Idea powszechnego opodatkowania instytucji sektora bankowego podatkiem od transakcji finansowych jak dotąd nie znalazła zastosowania. Mając więc na uwadze wielkość sektora bankowego w UE należy wykazać daleko idący sceptycyzm odnośnie możliwości zgromadzenia stosownych środków bez pomocy europejskich podatników.

Utrzymanie długoterminowej stabilności na rynkach sektora finansowego wymaga współdziałania rządów i instytucji sektora finansowego na skalę europejską i międzynarodową. Właściwym krokiem wydaje się ustanowienie dodatkowego nadzoru makroostrożnościowego w UE, choć dyskusyjna kwestią wydawać się może brak jednej instytucji nadzorczej dla poszczególnych sektorów rynku, co może stanowić problem w sferze międzysektorowej regulacji podmiotów finansowych i ochrony konsumentów. Szeroki zakres inicjatyw podjętych na forum UE w obszarze budowy nowej architektury systemu finansowego cechuje dziś znaczny zakres złożoności, co może stanowić istotną barierę w osiągnięciu trwałej stabilności sektora w dłuższym horyzoncie czasowym. W większości przypadków wiodącą rolę w obszarze nadzoru bankowego pełnić będą zapewne banki centralne, jako instytucje o szerokiej wiedzy i doświadczeniu w zakresie zarządzania ryzykiem, zwłaszcza w sferze rynku bankowego. Z kolei kontrola operacji finansowych, konsumentów oraz transparentność działań delegowane zostają do oddzielnych instytucji. Mnogość instytucji nadzorczych o różnej skali oddziaływania (Europejska Rada Ryzyka Systemowego odpowiedzialna za nadzór makroostrożnościowy, Europejski Organ Nadzoru Bankowego – nadzór mikroostrożnościowy oraz EBC – instytucja nadzorująca banki działające w krajach strefy euro) nie sprzyja efektywności i może skutkować brakiem przejrzystości oraz powielaniem kompetencji. Kolejne bariery budowy nowego europejskiego mechanizmu wspólnego nadzoru mają swoje źródło w wielkości i specyfice struktury europejskiego sektora bankowego, jak również konflikcie interesu pomiędzy nadzorcami unijnymi i krajowymi. Strukturę europejskiego sektora bankowego cechuje względnie wysoka relacja aktywów do PKB, jak również znaczny udział międzynarodowych grup bankowych [EU Banking Sector 2011], co może stanowić istotny czynnik ryzyka systemowego (ewentualność powstania zagranicznego konglomeratu, który mógłby zdestabilizować krajowy system bankowy) [Rudolf 2013]. Koncepcja zintegrowanego nadzoru (utrzymanie stabilności finansowej obok kreowania polityki monetarnej) realizowanego przez EBC prowadzić może do konfliktu między realizacją obu tych zadań, mającego swoje źródło w większej podatności banku centralnego na naciski polityczne i forsowanie określonych rozwiązań korzystniejszych dla sektora bankowego niż wynikałoby to z zaleceń polityki monetarnej [Hryckiewicz i Pawłowska 2013: 4, 21–22]. W sytuacji wystąpienia kryzysu cele nadzorców krajowych i europejskich mogą być odmienne (np. EBC może być skłonny do ratowania instytucji systemowo znaczących, podczas, gdy w orbicie zaintereso-

wania nadzorcy krajowego leżeć może przetrwanie mniejszych podmiotów krajowych mających znaczenie systemowe w kraju nadzorcy. Proponowany w obecnym kształcie nowy system nadzoru z wiodącą rolą EBC mającego władztwo jedynie w strefie euro oraz brak kompleksowej realizacji projektu unii bankowej (odłożone w czasie zostały rozwiązania dotyczące mechanizmu reżymu reżymowego oraz systemu ubezpieczania depozytów) poddają w wątpliwość możliwość szybkiej i skutecznej poprawy stabilności na europejskim rynku finansowym. Proces ten ogranicza także brak jednomyślności wśród państw członkowskich w obszarze wprowadzanych rozwiązań. Fakt ten ma związek ze znacznym zróżnicowaniem sytuacji ekonomicznej poszczególnych krajów oraz ich interesów politycznych. Wprowadzenie w szerszej skali jednolitych regulacji o charakterze międzynarodowym, choć pożądane z punktu widzenia globalnej skali działalności sektora bankowego, może być trudnym wyzwaniem. Problem ten w szczególności widoczny jest właśnie w obszarze nadzoru, z uwagi na różnice między europejskim modelem kontynentalnym (dominująca rola banków komercyjnych) a modelem anglo-amerykańskim (silna pozycja rynku kapitałowego) [NBP 2012: 15].

W warunkach równoczesnego występowania kryzysu bankowego i fiskalnego pożądanym jest, by działania podejmowane w ramach sektora bankowego były skoordynowane z działaniami ukierunkowanymi na poprawę stanu finansów publicznych państw UE [Brewka 2012: 23]. Finansowana ze środków publicznych pomoc finansowa dla instytucji sektora bankowego ma swoje konsekwencje we wzroście zadłużenia publicznego i – jak pokazała praktyka – może prowadzić do naruszenia stabilności finansów publicznych. Dlatego też ratowanie banków przed upadłością przy pomocy ich dokapitalizowania i udzielania gwarancji publicznych nie powinno stać się regułą. Niska skuteczność takich działań lub ich całkowite fiasko wiążą się z koniecznością podjęcia kroków w zakresie restrukturyzacji zagrożonych upadłością instytucji bankowych, co jest procesem zarówno kosztowym, jak i długotrwałym. W dłuższej perspektywie dostarczanie kapitału w celu utrzymania płynności zagrożonych banków czy gwarancje bankowe pogłębiać może zjawisko tzw. pokusy nadużycia (*moral hazard*) i prowadzić do usankcjonowania zjawiska ponownego wsparcia kapitałowego nieracjonalnych działań banków [Hryckiewicz 2013: 31–32]. Dla finansów publicznych oznacza to dalsze i trwałe pogorszenie ich stanu, co nie służy procesom rozwojowym gospodarki. Ratowanie sektora bankowego przy pomocy środków publicznych zastąpić powinien więc proces ich restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji, obejmujący także możliwość podejmowania kroków prewencyjnych oraz dokonywanie niezbędnych interwencji.

5. PODSUMOWANIE

Przesłanką trwających od kilku lat działań w obszarze europejskich i międzynarodowych finansów jest próba stworzenia nowej architektury sektora finansowego, której docelowy kształt gwarantować będzie jego stabilne funkcjonowanie w dłuższym horyzoncie czasowym, dostarczając przy tym kapitału wspierającego wzrost gospodarczy. Finansowanie na wielką skalę podmiotów sektora bankowego ze środków publicznych z jednej strony zapobiegło upadkowi tzw. systemowo ważnych podmiotów i zahamowało efekt domina, z drugiej jednak koncentracja środków w ramach pomocy w tzw. starych krajach UE wpłynęła na zachwianie konkurencji na rynku wewnętrznym, co naraża takie działania na zarzut nierównego traktowania podmiotów w UE. W warunkach gospodarki globalnej i znacznej aktywności transgranicznych podmiotów sektora bankowego konieczność rekonstrukcji sieci bezpieczeństwa finansowego w kierunku zwiększenia jej efektywności w porównaniu do stanu przed kryzysem nie ulega wątpliwości. Realną przeszkodą staje się jednak wydolność finansowa systemu wsparcia zagrożonych podmiotów w warunkach dłuższego i głębszego niż się spodziewano pogorszenia sytuacji fiskalnej znacznej części państw członkowskich. Stąd szczególnego znaczenia nabierają podejmowane na forum UE działania w kierunku budowy nowego modelu sektora finansowego i powstanie nowych mechanizmów wsparcia. Ze względu jednak na znaczne zróżnicowanie narodowych interesów poszczególnych państw proces ich konstytuowania rozciąga się w czasie. Aktualnie na skutek prognozowanego dalszego spowolnienia gospodarczego i utrzymującej się niepewności co do przyszłych tendencji gospodarczych w UE, a także pogorszenia sytuacji fiskalnej wielu państw, i związanych z tym ograniczonych możliwości przejmowania przez rządy ryzyka zakumulowanego w bilansach banków, ewentualne wsparcie zagrożonych podmiotów ze środków publicznych mogłoby się dokonać w znacznie okrojonym niż wcześniej zakresie. Postępujący proces liberalizacji rynków finansowych i światowa tendencja do ich pogłębionej deregulacji z jednej strony wpłynęły na rozwój międzynarodowego rynku kapitału finansowego i wzmocnienie konkurencji międzynarodowej na rynku towarów i usług oraz doprowadziły do konsolidacji systemów bankowych i efektywniejszej alokacji zasobów, z drugiej jednak globalny zakres działalności niektórych podmiotów sektora finansowego, nadmierna swoboda w kreowaniu nowych instrumentów finansowych oraz towarzyszący jej brak odpowiednich regulacji stały się czynnikami kryzysogennymi. Zniesienie kontroli przepływu kapitału sprzyjało znacznym przepływom kapitału spekulacyjnego. Dotychczasowa neoliberalna doktryna dotycząca minimalizowania roli instytucji nadzoru i regulacji w systemie finansowym powinna zostać zastąpiona koncepcją bazującą na wzmocnieniu nadzoru, przejrzystych regulacjach prawnych ograniczających zjawisko arbitrażu i wyznaczających zakres oraz skalę odpowiedzialności za podejmowane decyzje wraz

z możliwymi konsekwencjami. Zasadniczym celem powinno stać się stworzenie systemu umożliwiającego identyfikację i szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia, zapewniającego ochronę przed nadużyciami oraz eliminującego możliwość najwięcej ryzyk a także zabezpieczającego interesy osób prywatnych i instytucji sfery publicznej. Wszystkie te działania uznać można za elementarne czynniki wspierające stabilność systemu finansowego. Pożądanym wydaje się również utworzenie organizacji o zasięgu światowym mającej międzynarodowy mandat do działań w sferze wspierania stabilności światowego sektora finansowego. Ze względu jednak na znaczne zróżnicowanie modeli zarządzania instytucjami sektora bankowego oraz odmienne interesy polityczne centralnych instytucji finansowych oraz rządów, zadanie to może się okazać wyzwaniem niezwykle trudnym i wymagającym dłuższego horyzontu czasowego.

BIBLIOGRAFIA

- Alińska A., 2011, *Sieć bezpieczeństwa finansowego jako element stabilności funkcjonowania sektora bankowego*, http://www.sgh.waw.pl/inne/kwartalniki/archiwum/numery2011rok/AAlinska_KES%208.pdf [data dostępu: 5.07.2013].
- Brewka A., 2012, *Pomoc publiczna dla sektora bankowego – działania podjęte przez UE w okresie kryzysu i próba ich oceny*, „Unia Europejska.pl”, nr 3(214).
- EU Banking Sector, 2011, *The world's largest banking system in the world's largest economic space. Fact and Figures 2011/2012*, European Banking Federation, grudzień.
- European Commission, 2011, *Scoreboard – Data on State aid expenditure* (state of play: 31 December 2011), http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/expenditure.html.
- Hryckiewicz A., 2013, *Interwencje rządowe w sektorze bankowym a stabilność sektora finansowego*, „Ekonomista”, nr 1.
- Hryckiewicz A., Pawłowska M., 2013, *Czy nowy nadzór spełni swoje zadanie? Zmiany w nadzorze finansowym w Europie oraz ich konsekwencje dla Polski*, „Materiały i Studia”, z. 289, NBP, Warszawa.
- Kaczmarek T. T., 2009, *Gospodarka globalna i globalny kryzys*, Difin, Warszawa.
- Kurnicki A., 2012, *Zmiany w systemie regulacji i nadzoru w sektorze bankowym USA*, [w:] M. Guzek (red.), *Ekonomia i polityka w kryzysie. Kierunki zmian w teoriach*, Uczelnia Łazarskiego, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa.
- Mikita M., 2009, *Nowa rola rynku finansowego w gospodarce światowej*, [w:] J. L. Bednarczyk, S. I. Bukowski, J. Misala (red.), *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, CeDeWu, Warszawa.
- Nawrot W., 2009, *Globalny kryzys finansowy XXI wieku. Przyczyny, przebieg, skutki, prognozy*, CeDeWu.PL Wydawnictwa Fachowe, Warszawa.
- NBP, 2012, *Raport o stabilności systemu finansowego*, grudzień.
- NBP, 2013, *Raport o stabilności systemu finansowego*, lipiec.
- Olbrych B., 2009, *Wybrane procesy kształtujące współczesny system finansowy*, [w:] J. L. Bednarczyk, S. I. Bukowski, J. Misala (red.), *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, CeDeWu, Warszawa.
- Rudolf S., 2013, *Sektor finansowy – dylematy i kierunki rozwoju. Sprawozdanie z sesji kongresowej*, <http://www.ptc.pl/pliki/0/216/SektorFSpr.pdf> [data dostępu: 5.07.2013].

- Solarz J. K., 2001, *Międzynarodowy system finansowy*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa.
- Trzcińska A., 2013, *Europejski Mechanizm Stabilności jako stabilizator w planowanej unii finansowej*, „Materiały i Studia”, z. 292, NBP, Warszawa.

Małgorzata Gasz

UWARUNKOWANIA STABILNOŚCI EUROPEJSKIEGO SEKTORA FINANSOWEGO

Mając na uwadze negatywne skutki, jakie ostatni kryzys finansowy wywołał w realnej sferze gospodarki należy stwierdzić, że stabilność systemu finansowego i w szczególności sektora bankowego, powinna być traktowana przez rządy i instytucje nadzorcze jako dobro publiczne. W tym celu konieczne jest wypracowanie rozwiązań wspierających stabilność sektora finansowego w dłuższym horyzoncie czasu, umożliwiających identyfikację i szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia oraz wzmocnienie nadzoru finansowego w skali krajowej, europejskiej i międzynarodowej. Osiągnięcie satysfakcjonujących efektów w tej sferze utrudnia obecnie niestabilna koniunktura gospodarcza w krajach UE oraz trudności z zarządzaniem finansami publicznymi. Celem artykułu jest weryfikacja hipotezy, iż mnogość nowych regulacji oraz instytucji nadzorczych o różnej skali oddziaływania ograniczać może tempo i skuteczność stabilizowania europejskiego sektora bankowego. Wykorzystując metodę analizy opisowej a artykule dokonano charakterystyki działań w obszarze funkcjonowania sektora bankowego podjętych w reakcji na kryzys z 2007 r. oraz uwarunkowań stabilności sektora bankowego. W dalszej części artykułu dokonano przeglądu najważniejszych inicjatyw służących budowaniu długookresowej stabilności na europejskim rynku finansowym. Zdaniem autorki do podstawowych czynników ograniczających budowę stabilnego systemu finansowego zaliczyć należy znaczny zakres złożoności inicjatyw podjętych na forum UE, mnogość regulacji w obszarze budowy nowej architektury systemu finansowego, co nie sprzyja efektywności i może skutkować brakiem przejrzystości oraz powielaniem kompetencji, konflikt interesu pomiędzy nadzorcami unijnymi i krajowymi oraz brak wspólnego stanowiska wszystkich państw członkowskich wobec wprowadzanych zmian. Dotychczasowa neoliberalna doktryna dotycząca minimalizowania roli instytucji nadzoru i regulacji w systemie finansowym powinna zostać zastąpiona koncepcją bazującą na wzmocnieniu nadzoru, przejrzystych regulacjach prawnych ograniczających zjawisko arbitrażu i wyznaczających zakres oraz skalę odpowiedzialności za podejmowane decyzje wraz z możliwymi konsekwencjami. Zasadniczym celem powinno stać się stworzenie systemu umożliwiającego identyfikację i szybkie reagowanie na pojawiające się zagrożenia, zapewniającego ochronę przed nadużyciami oraz eliminującego możliwość najwięcej ryzyk a także zabezpieczającego interesy osób prywatnych i instytucji sfery publicznej. W warunkach globalnego rynku finansowego pożądanym jest utworzenie organizacji o zasięgu światowym mającej międzynarodowy mandat do działań w sferze wspierania stabilności światowego sektora finansowego.

CONDITIONS OF THE EUROPEAN STABILITY OF THE FINANCIAL SECTOR

In view of the negative effects of the recent financial crisis triggered in the real economy must be noted that the stability of the financial system and in particular the banking sector, should be taken by governments and supervisors as a kind of public good. For this purpose it is necessary

to develop solutions to support the stability of the financial sector in the long term perspective, enabling the identification and rapid response to emerging threats and to strengthen financial supervision in a national, European and international level. Achieving satisfactory results in this area makes it difficult to unstable economic situation in the EU and the difficulties of managing public finances. The purpose of this article is to test the hypothesis that a multitude of new regulations and supervisory institutions with different levels of interaction can limit the speed and effectiveness to stabilize the European banking sector. Utilizing the descriptive analysis and the paper the characteristics of the measures in the area of banking sector operations undertaken in response to the crisis of 2007 and the conditions of the stability of the banking sector. The remainder of this article reviews the most important initiatives aimed at building long-term stability of the European financial market. According to the author the main factors limiting the construction of a stable financial system should include a high degree of complexity of the initiatives taken at the EU level, a multitude of regulations in the construction of the new architecture of the financial system, which is not conducive to efficiency and can result in a lack of transparency and reproduction of competence, conflict of interest between EU supervisors and national and the lack of a common position of all Member States to the changes. The current neo-liberal doctrine on minimizing the role of supervision and regulation in the financial system should be replaced by a concept based on strengthening supervision, transparent regulations limiting the effect of arbitration and defining the scope and scale of responsibility for their decisions and the possible consequences. The main objective should be to create a system for the identification and rapid response to emerging threats, providing protection against fraud, and eliminate as many risks as well as the security interests of individuals and institutions of the public sphere. Under the conditions of the global financial market is the creation of a desirable world-wide organization having an international mandate for action in supporting the stability of the global financial sector.